

Sarajevo, 18. decembar 2022. godine

Komisija za ocjenu doktorske disertacije u sastavu:

- **Prof. dr. Elmir Sadiković**, redovni profesor Univerziteta u Sarajevu za naučnu oblast „Politologija“ – predsjednik;
- **Prof. dr. Sead Turčalo**, vanredni profesor Univerziteta u Sarajevu za naučnu oblast „Sigurnosne i mirovne studije“ – mentor / član;
- **Prof. dr. Nezir Krčalo**, redovni profesor Univerziteta u Sarajevu za „Društveno-humanističku“ naučnu oblast – član.

**VIJEĆU FAKULTETA ZA UPRAVU
PRIDRUŽENOJ ČLANICI
UNIVERZITETA U SARAJEVU**

Na osnovu članova 40. 41. i 43. Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, prijedloga Odluke Vijeća Fakulteta za upravu broj: 847-3/20 od 09.12.2020. godine i Odluke Senata Univerziteta u Sarajevu, broj: 01-28-73/21 od 23.12.2020. godine, imenovani smo za članove Komisije za ocjenu doktorske disertacije kandidata Holjan Adisa, magistra politologije, usmjerenje lokalna samouprava i javna uprava, pod nazivom „UPRAVLJANJE SIGURNOSIM KRIZAMA: MIGRANTSKA KRIZA U BOSNI I HERCEGOVINI“. Doktorsku disertaciju kandidata Holjan Adisa, magistra politologije, detaljno smo i pažljivo proučili, te nakon održane prezentacije radne verzije (12.07.2021. godine), i ispravki koje je kandidat poduzeo nakon sugestija Komisije u mogućnosti smo dati svoje mišljenje i ocjenu. O tome podnosimo Vijeću Fakulteta za upravu Univerziteta u Sarajevu slijedeći:

IZVJEŠTAJ

1. Podaci o kandidatu

Adis Holjan rođen je 05. 08. 1987. godine u Sarajevu. Osnovno i srednje obrazovanje uspješno je završio u Sarajevu. Nakon toga upisuje Fakultet političkih nauka u Sarajevu, odsjek Politologija, gdje uspješno završava prvi ciklus studiranja po Bolonjskom sistemu i dobiva stručno zvanje Bakalaureat/Bachelor Političkih nauka. Akademske 2009/2010 upisuje II ciklus studija – Master studij na Fakultetu političkih nauka, odsjek Politologija, smjer lokalna samouprava i javna uprava i u predviđenom roku završava navedeni studij. Odbranio magistarski rad na temu: „Mogućnosti finansiranja javnih usluga kroz sistem zaduživanja sa posebnim osvrtom na Općinu Novi Grad Sarajevo“ ocjenom A (deset). Godine 2017. upisuje doktorski studij na Fakultetu za upravu Univerziteta u Sarajevu. Trenutno je uposlen u Općini Novi Grad Sarajevo, u Službi civilne zaštite, kao stručni savjetnik.

Od 2019. do 2022. godine bio je član Senata Univerziteta u Sarajevu kao i član Savjeta za nauku i umjetnost Univerziteta u Sarajevu. Od 2020. – 2021. godine bio je predavač (nastavnik – instruktor) na Policijskoj akademiji (FMUP), član Radne grupe za provođenje stručne obuke za lica koja obavljaju poslove fizičke i tehničke zaštite, predavač iz predmeta Osnove psihologije i komuniciranja (obuka za fizičku zaštitu). Bio je član Mreže praktičara za poslove s mjesnim zajednicama za potrebe Saveza Općina i gradova Federacije BiH, ispred Općine Novi Grad Sarajevo. Od 2020. godine pripadnik je Jedinice civilne zaštite opće namjene mješovitog sastava za područje Općine Novi Grad Sarajevo. Bio je član Tima za izradu Strategije za mlade Grada Sarajeva kao predsjedavajući Komisije za mlade Gradskog vijeća Grada Sarajeva.

Učesnik je u pripremi Strategije razvoja Općine Novi Grad Sarajevo za period 2014.-2020. godina i pripremi Strategije razvoja Općine Novi Grad Sarajevo za period 2021.-2027. godina. Edukator / Predavač je na projektima iz oblasti pisanja i upravljanja projektima po LOD metodologiji. Položio je ispit Općeg znanja za rad u organima uprave.

Adis Holjan je dosad kao autor i koautor objavio pet naučnih i stručnih rada na temu „Mogućnosti i efekti zaduživanja lokalnih jedinica vlasti u Bosni i Hercegovini“ objavljen u časopisu Uprava broj 2/19, 2019. godina, „Komparacija ustavnog sistema Bugarske i Rumunije, koautor, objavljen u časopisu Uprava broj 2/19, 2019. godine, „Komparacija ustavnog sistema Francuske i Španije“, koautor, objavljen u časopisu Uprava broj 1/19, 2019. godine, Prednosti e-uprave u kontekstu pružanju javnih usluga, autor, objavljen u časopisu Uprava broj 2/20, 2020. godina i Jačanje komunikacijskih kompetencija državnih službenika u pružanju javnih usluga, koautor, objavljen u časopisu Uprava broj 2/22, 2022. godina.

Učestvovao u radu više međunarodnih i domaćih naučnih konferencija, kongresa, seminara i edukacija te kao član ekspertnih grupa ili istraživač u realizaciji nekoliko naučno-istraživačkih projekata u oblasti politologije, lokalne samouprave i javne uprave. Dobitnik velikog broja zahvalnica za opće dobro društvene zajednice.

Prikaz i analiza sadržaja doktorske disertacije

Doktorska disertacija kandidata **Holjan Adisa, magistra politologije**, pod naslovom „**Upravljanje sigurnosnim krizama: migrantska kriza u Bosni i Hercegovini**“ napisana je na bosanskom jeziku i u svojoj cjelovitosti obuhvata 241 stranicu, gdje je razmak između redaka i odlomaka (prored) 1,5. Rad je napisan latiničnim pismom, fontom Times New Roman, veličina slova 12, formata A4.

Lista literature korištene za izradu disertacije obuhvata: pravna izvore (pravni propisi), knjige, 96 članke, studija, analiza i relevantnih izvještaja objavljenih u indeksiranim časopisima i publikacijama, te internet izvore. Korištena je aktuelna i referentna literatura iz oblasti istraživanja, pri čemu je veliki broj na engleskom jeziku. Tekst je ilustrovan kroz tabele, slika i grafikone. Sastavni dio disertacije čini i priloge, u istraživanju.

Doktorska disertacije kandidata pored uvoda i zaključka sadrži pet poglavlja (Teorijska osnova istraživanja: lokalna samouprava, Glavni faktori i trendovi upravljanja migracijama, Sigurnosni rizici i krizne situacije migracijskih tokova, Studija slučaja: uloga lokalne samouprave i nadležnih institucija i agencija u upravljanju kriznim situacijama, Istraživanje stavova o upravljanju sigurnosnim krizama sa osvrtom na migrantsku krizu u Bosni i Hercegovini). Kandidat je doktorskom radu priložio i ukupnu statistiku istraživanja te popis tabela, popis grafikona, anketni upitnik, molbe za anketiranje, intervju sa dr. Selmom Cikotićem, Ministrom sigurnosti Bosne i Hercegovine i intervju sa Peter Van der Auweraertom, tadašnjim šefom Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Bosni i Hercegovini i sub-regionalnim koordinatorom, Međunarodne organizacije za migracije za Zapadni Balkan.).

U uvodnom dijelu rada, **prvom poglavlju** doktorske disertacije pod naslovom: *Teorijska osnova istraživanja*, sadržane su napomene o metodološkom okviru za izradu doktorske disertacije, a koje se odnose na problem i predmet istraživanja. U okviru uvoda i pregleda literature jasno su i logičkim redoslijedom opisani osnovni pojmovi o problemu koji se istražuje.

U navedenom dijelu rada predstavljen je generalni konceptualni okvir, istraživačka pitanja, hipoteze istraživanja, naučni i društveni ciljevi istraživanja. Na kraju poglavlja prezentirana je korištena metodologija istraživanja, dat je pregled strukture doktorske disertacije, očekivani naučni doprinos i društveni značaj doktorske disertacije, vremenski okvir istraživanja i definisanje pojmovno-kategorijalnog sistema. Također, uvod sadrži i osnovne informacije o strukturi disertacije.

Pri izradi naučno istraživačkog rada, na temelju metodoloških postulata i važećih metoda, a u vezi sa predmetom i ciljevima istraživanja, te postavljenim hipotezama, prezentirana je problematika zadate teme. Metode istraživanja koje su korištene u istraživanju, formulisanju i prezentiranju rezultata istraživanja, predstavljaju kombinaciju više naučnih i istraživačkih metoda: osnovnih metoda i općenaučnih metoda. Kombinovanje metoda je postulat pozitivne prakse u naučno-istraživačkom radu, a rezultira višim nivoom spoznaja, što implicira viši stepen relevantnosti istraživanja i konačnih rezultata. Sa svrhom rješavanja problema, postizanja ciljeva istraživanja, te testiranja postavljenih hipoteza, rad se sastoji od teorijskog i empirijskog dijela.

Na osnovu obrazloženja teme doktorske disertacije, te predmeta i problema istraživanja, kandidat je postavio je ciljeve istraživanja:

1. Kakve su međunarodne politike i prakse ključnih međunarodnih aktera u prevenciji i borbi protiv ilegalnih migracija?
2. Kakve su politike i prakse u Bosni i Hercegovini u prevenciji i borbi protiv ilegalnih migracija?
3. U kojoj mjeri normativno-pravni okvir i procesi političkog odlučivanja utječu na efikasan odgovor na migrantsku krizu u Bosni i Hercegovini?

U skladu s definisanim problemom i utvrđenim ciljevima istraživanja prikupljeni su relevantni podaci. U svrhu dokazivanja postavljenih hipoteza korišteni su podaci prikupljeni tehnikom ankete. Istraživanje se provodilo putem anketnih upitnika distribuiranih i obrađenih u organima i institucijama Bosne i Hercegovine, kao i organima uprave na entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou vlasti u Bosni i Hercegovini.

Za verificiranje polaznih hipoteza, za prikupljanje podataka uz tehniku ankete korištena je i tehnika intervjua. Shodno definisanim ciljevima te postavljenim istraživačkim pitanjama, kandidat je formulisao sljedeće istraživačke hipoteze:

Generalna hipoteza

H0: "Upravljanje ilegalnim migracijama u Bosni i Hercegovini je determinirano kompleksnim sistemom političkog odlučivanja, normativno-pravnim okvirom, potencijalima državnih agencija za provedbu zakona i međunarodnom saradnjom u odgovoru na sigurnosne izazove, rizike i prijetnje."

Generalna hipoteza je osnažena sa četiri *pomoćne hipoteza* koje prate hronologiju postavljenu istraživanjem. Definisane su na slijedeći način:

H1: Složena organizacija političkog sistema Bosne i Hercegovine nepovoljno utiče na mogućnost efikasnog i sistemskog djelovanja na rješavanje migrantske krize.

H2: Institucionalne osnove funkcionisanja lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini nisu u cjelosti pripremljene za sistemsko djelovanje i poduzimanje akcija pomoći migrantima u kampovima i prihvatnim centrima.

H3: Finansijska pomoć lokalnim samoupravama koje su izvršile prihvatanje migranata u kampovima i prihvatnim centrima uvelikoj mjeri bi pomoglo u rješavanju ovog gorućeg pitanja za Bosni i Hercegovini.

H4: Temeljni zadatak lokalne samouprave u pomoći migrantima jeste kreiranje osjećaja sigurnosti i rješavanje njihovog zbrinjavanja.

U skladu sa postavljenim hipotezama ilustrovan je ukupan model za ispitivanje.

Iz prethodnih hipoteza kandidat je definisao sljedeće nezavisne varijable:

- nepovoljan uticaj na mogućnost efikasnog i sistemskog djelovanja na rješavanje migrantske krize;
- nepripremljenost institucionalne osnove funkcionisanja lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini; finansijsko rješenje pitanja migranata za Bosnu i Hercegovinu;
- temeljni zadatak lokalne samouprave je pomoći migrantima.

Iz prethodnih hipoteza u radu su definisane i sljedeće *zavisne varijable*:

- složenost organizacije političkog sistema Bosne i Hercegovine;

- sistemsko djelovanje i poduzimanje akcija pomoći migrantima u kampovima i prihvatnim centrima;
- finansijska pomoć lokalnim samoupravama koje su izvršile prihvata migranata u kampovima i prihvatnim centrima;
- kreiranje osjećaja sigurnosti i rješavanje zbrinjavanja migranata.

Indikator:

- nepoznavanje globalne scene od strane stanovništva Bosne i Hercegovine,
- nedostatak empatije kod građana koji žive u multikulturalnoj državi,
- nedovoljna tolerancija prema migrantima.

Drugo poglavlje doktorske disertacije odnosi se na teorijske osnove lokalne samouprave, njene osnovne karakteristike kao i pravni okvir u Bosni i Hercegovini. Kandidat je posebnu pažnju, u ovom dijelu rada, priklonio definisanju pojmova lokalna samouprava i lokalna zajednica, citirajući autore iz oblasti teorije o lokalnoj samoupravi. Kandidat u radu opisuje lokalne samouprave kao nosioce socijalnog i ekonomskog razvoja njihovih područja, a za građane kao najvažniji oblik vlasti, jer poslove treba da obavlja ona vlast koja je nablizha građanima (12. princip Evropske povelje o lokalnoj samoupravi - Princip supsidijarnosti). Osim navedenog, prikazan je i historijski razvoj lokalne samouprave kao jedinice lokalne vlasti u Bosni i Hercegovini.

Kroz **treće poglavlje**, kandidat je analizirao glavne faktore i trendove upravljanja migracijama, aktere u upravljanju migracijama, centre za smještaj migranata, upravljanje nezakonitim migracijama te ključne trendovi profila nezakonitih migranata. Kroz ovo poglavlje opisane su i nadležne institucije u vezi azila i boravka stranaca. U radu su opisane i organizacije koje pružaju usluge i savjete vladama i migrantima u vezi s migracijama.

U **četvrtom poglavlju** govori se o političkom kontekstu migracijskih tokova, slaboj zaštićenosti granica i rastu mreža organiziranog kriminala za krijumčarenje ljudi. Osim toga, kandidat je u radu istražio žarišne tačke u urbanim sredinama, mogućnost povezivanja migranata s terorizmom, te sigurnosne procjene migranskih ruta.

Kroz **peto poglavlje** analizirano je upravljanje migrantskom krizom u Njemačkoj i u Bosni i Hercegovini, kao i uloga lokalne samouprave u upravljanju kriznim situacijama. Primjer grada Bihaća

i Općine Hadžići posebno su opisane kao jedinice lokale vlasti koje su bile najviše pogođene u vremenskom okviru istraživanja. Opisan je i njihov odnos sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine i nadležnim institucijama i agencijama. U posljednjem dijelu ovog poglavlja pod nazivom Povratak nezakonitih migranata, kandidat opisuje sudjelovanje Bosne i Hercegovine u programima dobrovoljnog vraćanja migranata.

Šesto poglavlje nosi naslov *Istraživanje o ocjenjivanju stavova o upravljanju sigurnosnim krizama sa osvrtom na migrantsku krizu u Bosni i Hercegovini*. Vođeno je računa da anketni upitnik bude dostavljena na teritoriji oba entiteta, kao i Brčko distrikta. Zbog jednostavnosti distribucije upitnika napravljena je online anketa na stranici www.esurveyspro.com. Putem interneta prikupljeno je 402 ankete. Anketni upitnik sadržio je 17 pitanja, od toga kod njih 12 je Likertova skala od jedan do pet dok su ostalih pet pitanja bilo zatvorenog tipa odnosno kategorijske varijable.

Istraživanje je pokazalo kako ispitanici dolaze iz velikog broja institucija najveći broj njih iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine 9,25%, Služba za poslove sa strancima BiH 8,00% te Granična policija Bosne i Hercegovine 7,75%. Osim njih, tu su i ispitanici iz Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine, Gradske uprave Grada Sarajevo i Gradske uprave Grada Banjaluke.

Kroz istraživanje u ovom radu je dat kvalitetan osvrt na stanje o sigurnosnim rizicima i upravljanju migracijama u Bosni i Hercegovini.

U sedmom poglavlju, pod nazivom *Zaključak*, dato je zaključno razmatranje uz sumiranje rezultata istraživanja sa osvrtom na stanje o sigurnosnim rizicima i upravljanju migracijama u Bosni i Hercegovini.

Očekivani naučni doprinos

U doktorskoj disertaciji napravljen je osvrt na mjere kojima je u velikoj mjeri smanjen broj migranata na području Bosne i Hercegovine te ulogu svih organa vlasti, prije svega lokalnih samouprava s posebnim osvrtom na one koje su posebno pogođene migrantskom krizom. Rad sadrži kompleksno istraživanje s obzirom da se radi o novoj i nedovoljno istraženoj pojavi na ovom prostoru, gdje ni ispitanici u istraživanju nisu bili dovoljno upoznati o istoj.

Tokom istraživačkog perioda došlo je i do promjene čelnih ljudi institucija i organizacija čija je direktna nadležnost pitanje rješavanja migrantske krize u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine kao i Međunarodna organizacija za migracije (IOM) u Bosni i Hercegovini dobili su novog ministra i šefa organizacije, odnosno novog sub-regionalnog koordinatora Međunarodne organizacije za migracije za Zapadni Balkan.

Sve navedeno ukazuje na kompleksnost teme što joj daje epitet aktuelnosti, ne samo u periodu istraživanja već i u narednom periodu s obzirom da su migracije pojava koja je svakodnevnica, ne samo u našoj zemlji, već i u svijetu.

Istraživanje je pokazalo kako bosanskohercegovačke institucije imaju djelimično adekvatno rješenje za migrantsku krizu. Osim toga, istraživanje je pokazalo kako institucionalne osnove funkcionisanja lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini nisu u cjelosti pripremljene za sistemsko djelovanje i poduzimanje akcija pomoći migrantima u kampovima i prihvatnim centrima.

Naučni doprinos istraživanja vezanog za upravljanje kriznim situacijama na primjeru migrantske krize, ima veliku ulogu u predstavljanju realizacije aktivnosti lokalnih samouprava u cilju rješenja ovog kompleksnog pitanja. Sprovedenjem teorijskih i empirijskih istraživanja predmetne tematike doći će se do naučno relevantnih zaključaka kojima će se potvrditi generalna hipoteza i posebne hipoteze.

Istraživanje u okviru ove doktorskog rada imat će vrlo je važan empirijski doprinos spoznaji o stanju migranata u određenim lokalnim samoupravama u Bosni i Hercegovini. Aplikativni doprinos disertacije ogleđa se u prilogu pravno-upravnoj i sigurnosnoj nauci kroz provedbu primarnog istraživanja u lokalnim samoupravama u Bosni i Hercegovini na reprezentativnom uzorku (kojim su određene glavne determinante problema migranata), instrumentima za mjerenje životnog zadovoljstva migranata, kao i saznanja o osnovnim sigurnosnim izazovima na lokalnoj razini.

Mišljenje i prijedlog Komisije

Doktorska disertacija Holjan Adisa, magistra politologije, predstavlja značajan istraživački rad o izuzetno aktuelnoj temi. Na osnovu iznesenog prikaza doktorske disertacije kandidata Holjan Adisa, magistra politologije, smatramo da je kandidat, na osnovu provedenog istraživanja, dokazao da uspješno koristi naučnu metodologiju u uspostavljanju teorijskog i praktičnog koncepta istraživanja, njegove metodološke razrade i praktične primjene.

Navedeni rad u potpunosti udovoljava standardnim propozicijama naučno istraživačkog rada, što podrazumijeva ispravnost postavljenih istraživačkih hipoteza, odgovarajuću strukturu i sadržaj rada, kvalitetnu analitičku podlogu i relevantnost primjenjenih naučnih metoda. Pitanja analizirana i obrađena u okviru ove disertacije su veoma značajna za dalja konceptna istraživanja.

Stoga, ovaj rad pored sistematske analize tretirane problematike, pruža i spoznaju o važnosti borbe protiv nezakonitih migracija, kako bi se izbjegli veliki humanitarni i sigurnosni problemi, a što predstavlja važnu je implementaciju prioriteta Bosne i Hercegovine u oblasti migracija i azila koje je potrebno odmah hitno preduzeti.

Obrada ove teme, između ostalog, upućuje na razumjevanje pitanja koja trebaju biti predmet sadašnjeg i budućeg pravno-političkog razmatranja i dogovaranja na svim nivoima vlasti. Time bi doktorska disertacija imala uz akademski i praktični značaj i vrijednost.

Kandidat je u izradi doktorske disertacije kreirao adekvatan dizajn kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja i korektno primijenila odabrane metode naučno-istraživačkog rada. Kandidat je jasno pokazala da vlada odgovarajućim metodama naučno-istraživačkog rada, te da posjeduje sposobnost jasne eksplikacije analiziranih pojava, njihovog povezivanja i izvođenja relevantnih zaključaka.

Istraživački prilaz postavljenom problemu, ciljevima i hipotezama u prijavi doktorske disertacije se može označiti kao doprinos rasvjetljenju aktuelnih pitanja vezanih za sigurnosne rizike s posebnim akcentom na migratsku krizu.

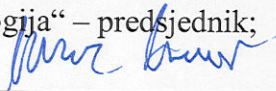
Rad ukazuje da je problem ilegalnih migracija izazvao velike humanitarne, sigurnosne i socijalne probleme u Bosni i Hercegovini. Veliki broj migranata došli su u Bosnu i Hercegovinu u potrazi za boljim životom. Ipak, nisu našli na razumjevanje od strane lokalnog stanovništva te se pojavljuje i širenje govora mržnje, huškanje i drugi oblici generalizacije. Opravdanost istraživanja se krije u saznanju stavova lokalnog stanovništva vezano za migrante i empatiju prema njima te generalnu sigurnosnu situaciju.

Tumačenje rezultata provjere plagijarizma

Komisija je primila rezultate provjere doktorske disertacije primjenom softvera za detekciju potencijalnog plagijarizma koji iznosi 54%. Analizom sadržaja utvrđenih sličnosti teksta disertacije i korištenih izvora utvrdili smo da se značajan dio teksta odnosi na odredbe zakonskih propisa, odredbe internih akata institucija, te odredbe velikog broja pravnih propisa koji u svojoj cjelovitosti čine normativni okvir i pravni osnov organizovanja i funkcionisanja tematike rada, a ne na istraživački dio rada. Uprkos činjenici da priroda utvršene sličnosti teksta se odnosi na akte koje je moguće preuzeti samo u nepromjenjenoj formi (pravne propise i provedbene akte) Komisija je cijeneći da ovakav procenat, kojeg bi vanjski promatrači mogli sagledavati bez konteksta i poznavanja o kakvoj sličnosti teksta rada i izvornika se radi, naložila je kandidatu da detaljno prekontrolira tekst te da ukloni sve nepravilnosti koje postoje u radu u pogledu citiranja bez obzira da li su tehničke ili suštinske prirode. Nakon toga potrebno je **da rad ponovno prođe kroz Vijeće Fakulteta i odgovarajuća tijela i organe Univerziteta u Sarajevu** kako bi se moglo pristupiti fazi njegove odbrane.

Komisija:

1. **Prof. dr. Elmir Sadiković**, redovni profesor Univerziteta u Sarajevu za naučnu oblast „Politologija“ – predsjednik;

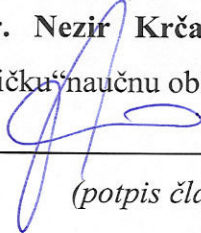
(potpis predsjednik)

2. **Prof. dr. Sead Turčalo**, vanredni profesor Univerziteta u Sarajevu za naučnu oblast „Sigurnosne i mirovne studije“ – mentor / član;

(potpis mentor / član)

3. **Prof. dr. Nezir Krčalo**, redovni profesor Univerziteta u Sarajevu za „Društveno-humanističku“ naučnu oblast – član.

(potpis član)